

URZĄD STATYSTYCZNY W KRAKOWIE

31-223 Kraków, ul. Kazimierza Wyki 3
e-mail: sekretariatUSKRK@stat.gov.pl tel. 12 415 60 11 Internet: <http://www.stat.gov.pl/krak>

Informacja sygnalna - Nr 12

Data opracowania - październik 2012 r.

BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2011 R.

Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzą pracownicy Urzędu Statystycznego. Do ich obowiązków należy zwerbowanie w każdym miesiącu wylosowanych gospodarstw domowych do badania, przeprowadzenie wywiadu dotyczącego charakterystyki społeczno-demograficznej gospodarstwa domowego, udzielenie instruktażu w zakresie prowadzenia zapisów w księżeczce budżetowej, opracowanie dla każdego gospodarstwa domowego „Miesięcznego budżetu gospodarstwa domowego”, przeprowadzenie wywiadu kwartalnego z badanymi gospodarstwami domowymi odnośnie wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania i nieruchomości, zebranie informacji o dochodach w naturze z pracy najmniej uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe w kwartale oraz tzw. rozchodach rzadkich poniesionych w ciągu kwartału.

Wylosowane gospodarstwo domowe dokonuje zapisów w księżeczce budżetowej odnośnie wszystkich przychodów, jakie wpłynęły do gospodarstwa domowego w badanym miesiącu oraz wszystkich rozchodów związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, czy użytkowaniem gospodarstwa rolnego. Notuje także wartości wszystkich artykułów pobranych na własne potrzeby z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, z działalności prowadzonej na własny rachunek oraz przekazanych darów z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą reprezentacyjną, która daje możliwość uogólnienia, z określonym błędem, uzyskanych wyników na wszystkie gospodarstwa domowe. Dostarcza podstawowych informacji o przychodach, rozchodach, spożyciu i wyposażeniu gospodarstwa domowego w dobra trwałego użytku oraz informacji o innych aspektach warunków bytu określonych grup ludności.

Badane gospodarstwa klasyfikowane są według głównych i dodatkowych źródeł utrzymania. Przy ustalaniu głównego i dodatkowego źródła utrzymania gospodarstwa domowego bierze się pod uwagę dochody o charakterze stałym lub powtarzalnym. Brane są pod uwagę dochody tak pieniężne jak i niepieniężne (spożycie naturalne, dary w naturze, pomoc społeczna w postaci rzeczowej, dodatek mieszkaniowy). Źródła utrzymania gospodarstwa domowego ustala się na podstawie głównych i dodatkowych źródeł utrzymania wszystkich członków gospodarstwa domowego. Na tej podstawie mamy gospodarstwa pracowników, pracujących na rachunek własny, rolników, emerytów i rencistów, gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł utrzymania.

W 2011 r. w województwie małopolskim badaniem objętych było 3171 gospodarstw domowych, tj. 8,5% (tyle, co rok wcześniej) wszystkich gospodarstw zbadanych w kraju.

W 2011 r. **przeciętne gospodarstwo domowe** w województwie małopolskim liczyło 2,95 osoby (w 2010 r. - 3,06), a w kraju 2,87 (w 2010 r. - 2,89). W poprzednich latach rodziny w naszym województwie były znacznie liczniejsze niż w kraju. Obecnie ta różnica bardzo się zmniejszyła. Liczebność rodzin obniża się z roku na rok.

Znaczący wpływ na poziom życia członków gospodarstwa domowego ma **dochód rozporządzalny**, który jest sumą bieżących dochodów (pieniężnych i niepieniężnych) gospodarstwa domowego pomniejszoną o podatki od dochodów, spadków, darowizn oraz nieruchomości. Przeznaczony jest na wydatki na cele konsumpcyjne, pozostałe wydatki i przyrost oszczędności.

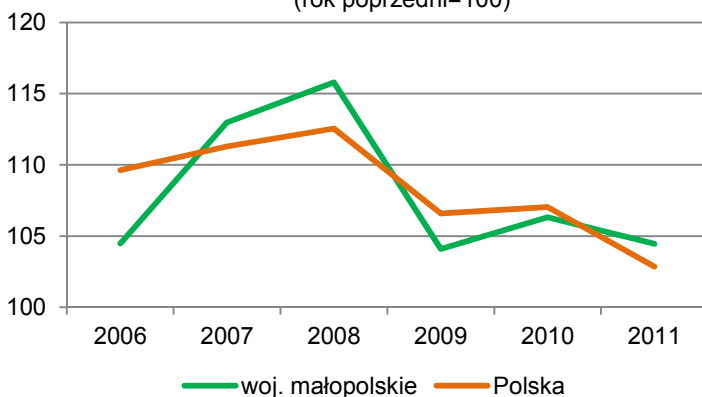
Przeciętny miesięczny nominalny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach

domowych ogółem w 2011 r. w województwie małopolskim wynosił 1156,79 zł i był niższy od wartości dla kraju o 70 zł.

W porównaniu z rokiem 2010 kwota dochodu rozporządzalnego na osobę w województwie małopolskim zwiększyła się o 4,4% (w kraju o 2,9%). W strukturze dochodu rozporządzalnego gospodarstwa domowego nadal dominowały dochody z pracy najemnej. W 2011 r. stanowiły 53,0% dochodu rozporządzalnego (w kraju 54,4%) i udział ten był o 1,6 p.proc. mniejszy niż w roku 2010. W dalszym ciągu drugim, co do wielkości, źródłem dochodów gospodarstwa domowego były dochody ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej.

W ujęciu rocznym nastąpił wzrost udziału tych dochodów o 1,4 p.proc. do 29,3% (w kraju do 28,4%).

Wykr. 1. Dynamika przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych (rok poprzedni=100)

Dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki, takie jak: dary przekazane z gospodarstwa domowego, wydatki na cele społeczne, kaucje, odszkodowania płacone innym osobom i instytucjom stanowi **dochód do dyspozycji**.

W stosunku do 2010 r. dochód do dyspozycji w gospodarstwach domowych ogółem wzrósł o 5,2% (w kraju o 3,2%).

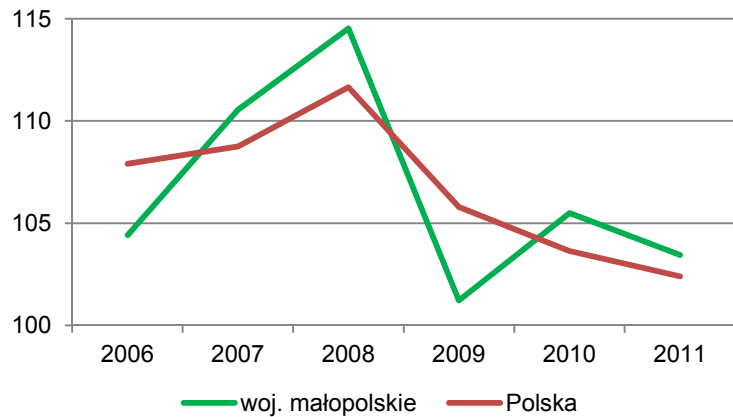
TABL.1 PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2011	
	w złotych	w odsetkach	w złotych	w odsetkach
Dochód rozporządzalny	1107,54	100,0	1156,79	100,0
W tym dochód do dyspozycji	1069,47	96,6	1124,62	97,2
w tym:				
z pracy najemnej	604,37	54,6	613,21	53,0
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	23,61 ^a	2,1	26,75 ^b	2,3
z pracy na własny rachunek	111,18	10,0	115,47 ^c	10,0
ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej	309,23	27,9	339,09	29,3

a, b Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 25,28%, b – 13,11%, c – 12,00%.

Gospodarstwa domowe objęte badaniem zapisują w książeczkach budżetowych swoje **wydatki**. Należą do nich wydatki ponoszone na zakup towarów i usług konsumpcyjnych oraz pozostałe wydatki przeznaczone na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Zakupy dokonywane są za gotówkę, kartą płatniczą, na kredyt lub przez Internet. Gospodarstwo może otrzymywać towary bezpłatnie, pobierać z gospodarstwa rolnego lub prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek.

Wykr. 2. Dynamika przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych (rok poprzedni=100)

Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, lekarstwa), półtrwałego użytkowania (np. odzież, zabawki, książki) i trwałego użytkowania (np. pralki, telewizory).

Pozostałe wydatki to: dary przekazane innym, niektóre podatki (np. od spadków, nieruchomości), składki na ubezpieczenia społeczne, przegrane w grach, straty pieniężne.

W 2011 r. poziom przeciętnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach domowych ogółem wynosił 982,59 zł w przeliczeniu na 1 osobę, w tym na towary i usługi konsumpcyjne – 950,42 zł (o około 21 zł mniej niż w kraju). *Wydatki miesięczne ponoszone przez 1 osobę w województwie małopolskim były o około 33 zł niższe niż ponoszone przez przeciętnego Polaka.*

W porównaniu z 2010 r. wydatki mieszkańca województwa małopolskiego wzrosły o blisko 33 zł.

TABL. 2 PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011
	w złotych	
Wydatki ogółem	949,82	982,59
W tym wydatki na towary i usługi konsumpcyjne	911,76	950,42
w tym:		
żywność i napoje bezalkoholowe	249,53	254,32
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	20,82	21,09
odzież i obuwie	51,41	47,69
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	193,43	210,37
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	46,62	45,42
zdrowie	43,56	47,03
transport	91,47	104,41
łącznie	42,41	41,58
rekreacja i kultura	68,92	75,21
edukacja ^a	11,84	10,18
restauracje i hotele	24,35	23,15
inne towary i usługi	46,30	46,89

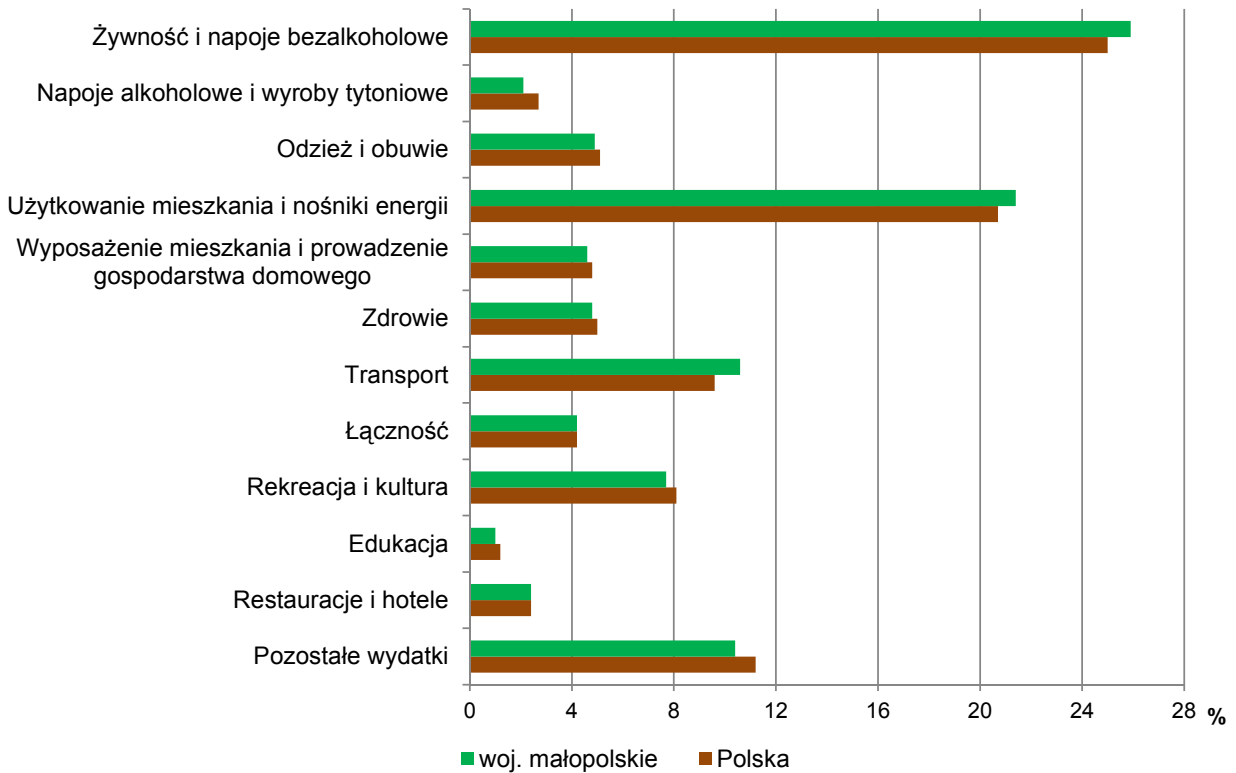
a Łącznie z wychowaniem przedszkolnym.

Z przedstawionych danych wynika, że gospodarstwa w województwie małopolskim przeznaczyły około 97% wszystkich swoich wydatków na cele konsumpcyjne.

W ogólnych wydatkach gospodarstw dominującą pozycję w 2011 r. kolejny raz zajmowały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe. Na tę grupę potrzeb gospodarstwa przeznaczały 25,9% ogółu swoich wydatków (*przeciętny Polak 25,0%*).

W porównaniu z poprzednim rokiem, w województwie małopolskim kolejny raz zanotowano spadek udziału wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe w wydatkach ogółem o 0,4 p.proc. (*dla Polski odnotowano wzrost o 0,2 p.proc.*).

Wykr. 3. Struktura przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2011 r.

Stale opłaty mieszkaniowe (tj. czynsz, opał, energia elektryczna i ciepła, gaz) to druga, co do wielkości pozycja wydatków ponoszonych przez gospodarstwa domowe. W 2011 r. wydatki te stanowiły 21,4% wydatków ogółem (w kraju 20,7%) i wzrosły o 1,0% w porównaniu z 2010 r. W omawianym okresie wzrosły wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii, transport, rekreację i kulturę oraz zdrowie, a w pozostałych przypadkach zanotowano spadek.

W 2011 r. **spadło spożycie** niektórych podstawowych artykułów żywnościowych. Najbardziej zmalało spożycie cukru (o 9,6%), mleka (o 7,2%), ryb (o 7,0%), napojów mlecznych i jogurtów (o 6,8%), pieczywa (o 4,9%), owoców (o 4,6%) oraz jaj (o 4,1%).

Przeciętne miesięczne spożycie mieszkańca województwa małopolskiego jest niższe od spożycia statystycznego Polaka tylko w przypadku mięsa, napojów mlecznych i jogurtów, serów i ryb.

W pozostałych grupach prezentowanych artykułów porównania takie wskazują na wyższą przeciętną konsumpcję w naszym województwie.

TABL. 3 PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOSCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	Jednostka miary	2010	2011
Pieczywo i produkty zbożowe	kg	7,44	7,06
w tym pieczywo	kg	4,70	4,47
Mięso	kg	5,43	5,32
Ryby ^a	kg	0,43	0,40
Mleko ^b	l	4,14	3,84
Napoje mleczne i jogurty	kg	0,74	0,69
Sery	kg	0,98	0,96
Jaja	szt	13,93	13,36
Oleje i pozostałe tłuszcze	kg	1,28	1,25
Owoce	kg	3,47	3,31
Warzywa	kg	10,22	10,02
Cukier	kg	1,66	1,50

^a Bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmazeryjnych i panierowanych. ^b Bez zagęszczonego i w proszku.

Spżycie artykułów żywnościowych jest sprawą indywidualną każdego gospodarstwa domowego. Jest ono zależne od wielu czynników. Wpływ na wielkość spożycia poszczególnych artykułów ma źródło utrzymania gospodarstwa domowego, wysokość dochodów, skład osobowy, wiek, miejsce zamieszkania, wykonywany zawód, przyzwyczajenia i tradycje żywieniowe, jak również dostępność artykułów.

Wywiad kwartalny dostarcza informacji o **wyposażeniu gospodarstwa domowego w przedmioty trwałego użytkowania**.

W 2011 r. poprawiło się wyposażenie gospodarstw domowych w odbiorniki telewizyjne plazmowe i ciekłokrystaliczne (o 10 pkt), urządzenia do odbioru TV satelitarnej (o 2,7 pkt), telefony komórkowe (o 1,8 pkt), automaty pralnicze (o 1,5 pkt), zmywarki do naczyń (o 0,8 pkt) oraz komputery z dostępem do Internetu (o 0,6 pkt). Wśród badanych gospodarstw w 2011 r. mniej rodzin posiadało zamrażarki (o 8,5 pkt), odbiorniki telewizyjne kineskopowe (o 8,4 pkt), magnetowidy i odtwarzacze (o 6,5 pkt), wieże (o 4,2 pkt), samochody (o 3,2 pkt) oraz kuchenki mikrofalowe (o 0,6 pkt).

Statystycznie, na każde badane w 2011 r. gospodarstwo domowe przypadała chłodziarka, telewizor, pralka, telefon komórkowy, co drugie gospodarstwo miało komputer osobisty z dostępem do Internetu, samochód osobowy, urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej i kuchenkę mikrofalową.

TABL.4 GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIE-KTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011
	na 100 zbadanych gospodarstw domowych	
Chłodziarka	98,3	98,3
Zamrażarka	37,9	29,4
Automat pralniczy	90,0	91,5
Zmywarka do naczyń	13,6	14,4
Kuchenka mikrofalowa	52,8	52,2
Samochód osobowy	61,6	58,4
Zestaw do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku (wieża)	40,3	36,1
Odbiornik telewizyjny	97,0	96,7
w tym kineskopowy	77,9	69,5
inny	28,8	38,8
Telefon komórkowy	87,1	88,9
Magnetowid, odtwarzacz	22,7	16,2
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej ^b	54,8	57,5
Komputer osobisty	67,9	67,5
w tym z dostępem do Internetu	63,6	64,2

^a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. ^b Łącznie z telewizją kablową.

W porównaniu z przeciętnymi polskimi gospodarstwami, gospodarstwa domowe w województwie małopolskim posiadają więcej zamrażarek, komputerów osobistych z dostępem do Internetu i pralek automatycznych.

Natomiast gorzej wyposażone są one w urządzenia do odbioru telewizji satelitarnej, zmywarki do naczyń, magnetowidy, odtwarzacze, samochody osobowe, telefony komórkowe, telewizory ogółem i kuchenki mikrofalowe.

Na stopień wyposażenia gospodarstwa domowego ma wpływ źródło utrzymania, potrzeba posiadania danego sprzętu i miejsce zamieszkania.

W badaniach ankietowych ważne jest, aby wybrane losowo gospodarstwa domowe podejmowały badanie. Zmiany wylosowanych mieszkań, jeżeli występują w dużej skali, mają wpływ na otrzymane wyniki. Wszystkie gospodarstwa, które przyjęły ankietę i prowadziły zapisy w książeczkach budżetowych przyczyniły się do uzyskania informacji, które spełniają ważną rolę w analizach poziomu życia ludności, umożliwiają ocenę wpływu różnych czynników na kształtowanie się poziomu i zróżnicowania sytuacji bytowej podstawowych grup gospodarstw domowych.

Opracowanie: Mirosława Różańska, Elżbieta Wojewodzik, Barbara Jakóbczak-Wójcik

Wydział Badań Ankietowych, tel. 12 656 30 32

Skład komputerowy - Dział Opracowań Regionalnych Małopolskiego Ośrodka Badań Regionalnych